

Uloga odgojitelja u provođenju tjelesnih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi

Fragić, Margita

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:560320>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-04**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Margita Fragić

**ULOGA ODGOJITELJA U PROVOĐENJU TJELESNIH AKTIVNOSTI
S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

Zagreb, rujan, 2022.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Margita Fragić

**ULOGA ODGOJITELJA U PROVOĐENJU TJELESNIH AKTIVNOSTI
S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

Mentor rada: doc. dr. sc. Marijana Hraski

Zagreb, rujan, 2022.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Tjelesna aktivnost i usvajanje zdravih životnih navika djece.....	2
2.1. Kineziološka aktivnost kod djece.....	2
2.2. Utjecaj kineziološke aktivnosti na zdravlje djece.....	4
3. Igra.....	6
3.1. Igre u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.....	7
3.2. Izazovne igre.....	8
4. Odgojitelj.....	10
4.1. Kompetencije odgojitelja.....	13
4.2. Struka odgojitelja.....	14
4.3. Odgojitelj i roditelji.....	15
5. Uloga odgojitelja u tjelesnim aktivnostima s djecom u predškolskoj dobi.....	18
6. Kineziološke igre.....	24
7. Priprema odgojitelja za provođenje kinezioloških aktivnosti.....	27
8. Zaključak.....	29
9. Literatura.....	30

Sažetak

U 21. stoljeću odgoj djeteta predstavlja veliki izazov, kako za odgoj roditeljima tako i za odgoj stručnim osobama poput odgojitelja gdje je prijeko potrebno neprestano raditi na odgojno-obrazovnoj praksi i pratiti različite interese svakog pojedinog djeteta. Kroz završni rad "Uloga odgojitelja u provođenju tjelesnih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi" objašnjen je pojam kineziološke aktivnosti i njegov utjecaj na zdravlje djece. Također su navedene igre i aktivnosti u ustanovama ranog i predškolskog odgoja, kompetencije i struka odgojitelja te adekvatan odnos roditelja i odgojitelja. Tjelesne aktivnosti treba planirati u vrtićima, kod kuće i oko kuće, kroz slobodno vrijeme te s odgojiteljima i/ili roditeljima. U vrtićima je provođenje tjelesnih aktivnosti isključivo pod stručnim nadzorom, odnosno pod nadzorom odgojitelja te je za provedbu istih vrlo bitno znanje odgojitelja te dobra priprema za sat tjelesne i zdravstvene kulture. Kroz razne igre djeca uče samostalno donositi odluke, sudjelovati u raspravama i raznim aktivnostima s drugom djecom. U radu su navedene odgojiteljeve glavne uloge u dječjoj igri, a to su pasivni ili zainteresirani promatrač i suigrač ili voditelj i kontrolor aktivnosti. Njegova uloga se može mijenjati na način da potiče i usmjerava dječje igre kao i samo uključivanje u igru. Odgojitelj bi trebao težiti ulozi zaintrigiranog motritelja kojemu je cilj usavršavanje dječje igre i mnogih vrijednosti u ranoj i predškolskoj dobi.

Ključne riječi: dijete, igra, odgojitelj, predškolska dob, tjelesna aktivnost

Summary

In the 21st century, raising a child is a big challenge, both for parenting and for professional people such as educators, where it is very necessary to constantly work on educational practice and follow the different interests of each individual child. The term kinesiological activity and its impact on children's health is explained through the final paper entitled "The role of educators in conducting physical activities with preschool children". The games and activities in early and preschool education institutions, the competencies and professions of educators, and the adequate relationship between parents and educators are also listed. Physical activities should be planned in kindergartens, in and around the house, during children's free time, either with educators and/or parents. In kindergartens, the implementation of physical activities is exclusively under professional supervision – educators. The educator's knowledge and good preparation for the physical and health education class are very important for their implementation. Through various games, children learn to make decisions independently, participate in discussions and various activities with other children. The paper also mentions the main roles of educators in children's play, which are passive or interested observers and teammates or leaders and controllers of activities. Their role can be changed in such a way as to encourage and direct children's games as well as to engage in play itself. The educator should strive for the role of an intrigued observer with the aim of enriching children's play and various activities in early and preschool age.

Key words: child, game, educator, preschool age, physical activity

1. Uvod

Period ranog i predškolskog uzrasta razdoblje je ljudskog života kojem je potrebno posvetiti veliku pažnju, kako u stimulaciji razvoja motoričkih znanja i sposobnosti, tako i u stjecanju zdravih životnih navika. Djeca su najveće bogatstvo svakog društva koji teže postići bolje danas i bolje sutra. Većina roditelja teži i nada se kako će njihova djeca imati bolju kvalitetu života nego što su oni imali, stoga je jako važan trud i rad s djecom kroz razna područja, počevši od igre, tjelesne aktivnosti, komunikacije, odgoja i zajednice u kojoj rastu i borave.

Tjelesna aktivnost ima veliku ulogu za optimalan rast i razvoj, kao i veliki utjecaj na zdravlje djece. Rano djetinjstvo važan je i za dijete vrlo osjetljiv razvojni period u kojem ono stječe raznovrsno iskustvo, a obilježava ga biološka potreba za kretanjem i igrom. Igra je djetetu neizostavna aktivnost jer kroz nju ono uči, razvija se te upoznaje svijet oko sebe. Kroz igru dijete aktivizira tjelesni, emocionalni, kognitivni i socijalni razvoj, što je vrlo je važno za daljnji razvoj djeteta i razvoj komunikacije. Uz samu djecu i roditelje, veliku ulogu imaju i odgojno-obrazovne ustanove, odnosno odgojitelji. Za provođenje tjelesnih aktivnosti odgojitelj se treba pripremiti na tri načina: teorijski, metodički i organizacijski. Vrlo je važno da odgojitelj na satu tjelesne i zdravstvene kulture zna što, kako, zašto i koliko raditi s djecom. On treba dobro poznavati svu djecu i njihove sposobnosti i mogućnosti, treba biti dobar motivator te ga trebaju odlikovati osobine kao što su strpljivost, susretljivost i srdačnost. Nadalje, razgovor i odnos između djece i odgojitelja u ranoj dobi vrlo je važan jer se radi na razvoju samopoštovanja i samopouzdanja djeteta, te postavljanju osnova za daljnji razvoj u kasnijoj dobi djeteta i mladih.

Svako dijete treba imati priliku rasti, razvijati se, učiti te biti sigurno i zaštićeno, stoga Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, međunarodni dokument iz 1989. godine navodi kako su djeca cjelovita i samosvojna ljudska bića te kako u svakoj fazi razvoja zaslužuju ono najbolje što im život može pružiti.

2. Tjelesna aktivnost i usvajanje zdravih životnih navika djece

Odgojiteljski rad u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja dijeli se u sljedeće skupine: mlađa, srednja te starija dobna skupina. Razvoj djece predškolske dobi pokazuje se kroz razna obilježja u fazama rasta i razvoja, stoga se ni granice ne smiju smatrati nepromjenjivima jer ipak postoje mnoge razlike među dobnim skupinama, ali i unutar pojedine dobne skupine. Važno je shvatiti kako su individualne razlike među djecom izraženije nego razlike između odraslih ljudi. Naime, igrajući se s djecom mlađe dobne skupine potrebno je pripaziti da igra bude što jednostavnija i sadržajem i pravilima te bi naglasak trebao biti na procesu kretanja kroz igru, a ne na samom rezultatu igre.

2.1. Kineziološka aktivnost kod djece

Kako bi definirali kineziološku aktivnost, najprije se treba objasniti značenje kineziologije kao znanosti. Autor Mraković (1992) objašnjava kako je kineziologija znanost o ljudskom kretanju. Naglasak je na ljudskom kretanju jer se nerijetko kineziologija smatra znanost koja predstavlja i kretanje nežive materije, što je zapravo druga znanost - biomehanika. Jedan od ciljeva kineziologije jest shvaćanje zakonitosti kineziološkog razvoja i vrijednosti kako bi se što djelotvornije provodio tijekom vježbanja.

Aktivnosti generalno prikazuju kretanja ili pokrete koji su povezani sa zakonitostima kinezioloških disciplina. Mraković (1992) objašnjava kako one nisu discipline, a uspoređuje ih s vježbalištem gdje se odvijaju znanstvena načela. Shodno tome, aktivnosti su vježbe koje se mogu odraditi unutar određene discipline. Cilj kojemu aktivnost treba težiti predstavlja razvitak svih humanih značajki te stoga i dobije oznaku kineziološka. Ukoliko se radnjama ne potpomaže razvoj svih osobina ili pak nedovoljno razvija mišićna vrijednost, to onda nije kineziološka aktivnost već se naziva nekineziološka. Nažalost, takve aktivnosti su u posljednje vrijeme prisutne u suvremenom životu i načinu funkcioniranja pojedinca. Pojavom sve veće količine nekinezioloških aktivnosti povećava se potreba i uloga kinezioloških aktivnosti. Budući da su nezamjenjive i važne za optimalan rast i razvoj, esencijalno je definirati njihove karakteristike.

Karakteristike kineziološkog procesa prema Mraković (1992) su sljedeće:

- Zdravlje
- Pristajući razvoj humanih osobina i sposobnosti
- Izoliranost prijevremenog pada nekih antropoloških obilježja i motoričkih znanja
- Maksimalan razvoj obilježja, mogućnosti i motoričkih znanja koncentriranih prema kineziološkim aktivnostima.

Kineziologija se u pravilu dijeli na opće i specijalne discipline. Opće discipline se bave načelnim zakonitostima i vrijede za sve fizičke aktivnosti. Prati se postupak upravljanja tim aktivnostima te nadalje njihova provjera, kao i posljedice. Pored usklađivanja rasta općih karakteristika te propisivanjem legislative, prati i napredak preobrazbe antropoloških obilježja i motoričkog rada (Mraković, 1992).

Pod opće discipline ubrajaju se:

1. Sistematska kineziologija
2. Kineziološka biomehanika
3. Kineziologija nekonvencionalnih gibanja.

Mraković (1992) analizira i specijalne kineziološke discipline koje se dijele prema složenosti kretanja ili ljepoti prikaza. Tako se utvrdi klasifikacija zasebnih aktivnosti u propisane istovrsne kategorije. Razlikuju se monostrukturalne, polistrukturalne, kompleksne i estetske aktivnosti.

Kriteriji za dobivanje navedenih skupina su:

- Složenost aktivnosti
- Cilj aktivnosti
- Rezultat aktivnosti.

2.2. Utjecaj kineziološke aktivnosti na zdravlje djece

Kineziološka aktivnost ima jako djelovanje na zdravlje djece, počevši od sprječavanja raznih zdravstvenih problema ili direktno poboljšanje zdravlja, a nadalje osigurava zdravi rast i razvoj djeteta. Između ostalih utjecaja, kineziološke aktivnosti imaju veliki utjecaj na stanje uhranjenosti te na prevenciju kod niza bolesti, a pogotovo kod dijabetesa koji je u današnje vrijeme sveobuhvatniji i prisutniji kod djece, kao i pretilost.

U svijetu je tijekom prošlosti veliki problem bila mršavost, zbog nedostatka hrane, a danas je taj problem puno manji iako se još uvijek javlja u nekim regijama, odnosno uglavnom u afričkim siromašnim zemljama. Suprotnost mršavosti je debljina, odnosno problem s težinom koja se u današnje vrijeme jednako javlja među mlađom i starijom populacijom.

Naime, prekomjerna tjelesna masa veliki je problem jer se javlja već kod djece i mladih. Nekoliko je razloga za pretilost, kao što su: genetika, hormoni, nezdrava prehrana, manjak aktivnosti te zdravstveni problemi. Važan faktor koji utječe na pretilost je zbog premale potrošnje energije, a prevelikog unosa energije hranom. Danas djeca sve više konzumiraju nezdravu hranu i piće, kao što su sokovi, gazirana pića, slatkiši ili grickalice, a uz to se nedovoljno kreću i ne bave sportom.

Današnja djeca rjeđe idu pješice ili voze bicikl, kao što i manje prakticiraju ostale aktivnosti na igralištu za razliku od starijih generacija koje su se više igrale na otvorenom i u prirodi. Djeca koja imaju problema s pretilosti imaju više predispozicija za zdravstvene probleme koji se mogu pojaviti kasnije, poput dijabetesa tipa 2, visokog krvnog tlaka ili povećanog rizika od moždanog i srčanog udara (Prskalo i Sporiš, 2016). Ukoliko tijelo ne uspije postići ravnotežu razine šećera prirodnim putem pojavljuje se šećerna bolest, odnosno dijabetes. Razlikujemo dva oblika dijabetesa, a to su: tip 1 i tip 2. Najčešći je u svijetu dijabetes tip 2, a javlja se zbog otpornosti stanica na inzulin što dovodi do velike zastupljenosti glukoze, odnosno šećera u krvi.

Šećerna je bolest u posljednje vrijeme postala jedna od najrasprostranjenijih bolesti u svijetu, a sve to uslijed povećanja oboljelih uzrokovanih pretilošću. Jedan od uzroka pretilosti je i nedovoljno kretanje, stoga i manjak tjelesne aktivnosti ima značajnu ulogu u razvoju dijabetesa.

Jedan od načina kako umanjiti rizik oboljenja od dijabetesa tipa 2 jest povećati tjelesnu aktivnost. Dijabetes tipa 2 liječi se prilagođenom prehranom, preporučenom liječničkom terapijom te već spomenutom tjelesnom aktivnošću. Tjelesna aktivnost u pravilu potpomaže regulaciju razine šećera u krvi jer energija koja je nužna za rad mišića dolazi upravo iz šećera. Potrošnja šećera u organizmu pomaže pri smanjenju razine šećera u krvi, ali i povećava osjetljivost na inzulin od čega boluje osoba s dijabetesom tipa 2. Liječnici napominju kako se rizik od oboljenja može smanjiti čak i do pedeset posto ukoliko se bavi nekom vrstom tjelesne aktivnosti. Također, druga korisna okolnost je da aktivan život uveliko poboljšava protočnost krvožilnog sustava, što pospješuje regulaciju razine šećera u krvi ali i otklanjanju krvožilnih bolesti (Prskalo i Sporiš, 2016).

Trošenje kalorija jedan je od načina kako bi se smanjila pretilost kod djece, stoga je jako važno poticanje na aktivnost kao i razvoj mišića. Budući da se kod pretila djece javlja niska razina samopoštovanja, uz pomoć aktivnosti može se ojačati i njihovo samopoštovanje i samopouzdanje. Preporučljivo je obavljanje razgovora s pretilim djetetom o sportu kojeg voli ili o aktivnostima koje ga zanimaju. Pretila djeca najbolje se snalaze u aktivnostima koje im ne stvaraju velika dodatna opterećenja, jer im takve vježbe koje ne opterećuju zglobove i kosti lakše privuku interes i nisu im izrazito naporne. Pretiloj djeci preporučuju se aktivnosti poput planinarenja, plivanja, biciklizma i slično (Prskalo i Sporiš, 2016).

3. Igra

U evoluciji čovječanstva igra se javlja relativno kasno te je ona kod razvijenih vrsta dugotrajnija, učestalija i složenija. Dijete se tijekom svog djetinjstva najviše igra, što čini njegovu temeljnu aktivnost. Uz to se i zabavlja, čime se emocionalno, spoznajno, tjelesno i socijalno razvija. Igrajući se, dijete postaje svjesnije sebe kao i svijeta oko sebe, čime udovoljava potrebu da bude odrastao i zreo, rješava se nervoze, uči kako se nositi s konfliktima te interakcijom i komunikacijom. Svaki pojedinac ima različite želje i interese za razne igre, što znači da se svakom djetetu prilazi zasebno te mu se, uvažavajući njegove želje i interese, ponuduje dovoljno zahtjevna i zanimljiva igra (Duran, 1995).

„Karakteristike igre su:

- Igra je nesmetana i spontana aktivnost djeteta
- Igra ne obuhvaća sustizanje nekog isključivog cilja jer je sam proces igre relevantniji od ishoda
- Tijek igre i njezin ishod su uvijek neodređeni
- Igra je sažeto i skraćeno postupanje
- Propisana je, u smislu prihvaćanja međusobnih konsenzusa i pravila koji vrijede do trenutka kad se uvode i vrednuju nove zakonitosti
- Igru karakterizira različitost, odnosno ponašanje organizirano na nov i neobičan način, gdje sve može biti i nepravilno. Kod divergentnog mišljenja ne postoji nešto „što ne valja“, svaka komponenta igre je prihvatljiva.
- Igra je fiktivna u odnosu na stvarni svijet." (Duran, 1995).

Tijekom igre dijete koristi svoj potencijal te prepoznaje igre koje utječu na njegov fizički i psihički razvoj. Igra je definitivno najznačajniji segment tijekom njegovog odrastanja. Kroz igru dijete se razvija psihički, socijalizira se te postaje dio kulture. Dijete kroz igru ispituje svoje kreativne mogućnosti, gaji emocionalne i tjelesne ostvarljivosti, razvija maštu, gradi samopouzdanje i formira dobru sliku o sebi, razvija govorne sposobnosti, društveno ponašanje, kao i ostale socijalne interaktivnosti te memoriju. Uz pomoć igre dijete iskazuje ono što misli, doživljava i predosjeća, a rijetko to može naglasiti verbalno. Često je igra i lakši način da dijete izrazi neke strahove, žalost, srdnju i općenito osjećaje. Prateći dječju igru možemo uvidjeti kako se dijete ponaša, što osjeća, kako razmišlja i vidi svijet oko sebe te je li mu se nešto dogodilo i promijenilo. Potrebno je djetetu omogućiti dovoljno mjesta i vremena

za mogućnost realizacije igre, a sve kako bi ono moglo što laganije mentalno i emotivno napredovati. Igru obilježavaju konfiguracija, interakcija i prožimanje te velika raznolikost.

„Cjelokupna igrovna raznolikost djetinjstva najčešće se u literaturi razvrstava u tri kategorije:

- funkcionalna igra
- simbolička igra
- igre s pravilima“ (Duran, 1995, str. 14).

„Način na koji se dijete igra te s kime se igra, mijenja se tijekom rasta i razvoja djeteta. Postoje četiri važna područja rasta i razvoja koja se moraju dobro poznavati ako se želi upoznati te razumjeti dijete i njegove potrebe. To su tjelesni, intelektualni, emocionalni i socijalni razvoj. Sva djeca prolaze kroz iste faze otprilike u istoj dobi, no ne postoji dvoje djece koja se razvijaju točno jednakim tempom, stoga treba voditi računa o individualnom razvoju i mogućnostima svakog djeteta“ (Duran, 1995).

3.1. Igre u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Dječji vrtić jedna je od ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. To je mjesto gdje se dijete igra, uči i provodi jedan dio svog života. Organizacija vrtića prvobitno je usklađena s potrebama djeteta, odnosno misli se na vremensku, pedagošku i prostornu organizaciju koja se reflektira na pedagoški razvoj i proces odrastanja djeteta. Vrtić kao ustanova je među osnovnim konstantama institucijskog predškolskog okruženja, odnosno cjelokupnost svih aspekata koji su obuhvaćeni u jednom (Miljak, 1996, prema Peko, 2004).

Miljak ambijent razlaže na društveno i tjelesno. Društveno, odnosno socijalno, određuju ljudski i profesionalni aspekti, uključujući i komunikacije, dok tjelesno (fizičko) obuhvaća stvarne i prostorne mogućnosti nekog dječjeg vrtića. Miljak (1996, prema Peko, 2004) također navodi da se organizacija uvjeta kojim bi se pojačala kvaliteta realiziranja djetetovih potreba, obuhvaća pod imenom realni kurikulum. Nadalje, smatra kako su formalne primjene zakona koji nemaju krupniji utjecaj na kvalitetu inovacija, manje bitni od formacije i atmosfere u vrtiću, kao i odnosi među akterima u segmentu odgoja i obrazovanja uključujući materijalnu organizaciju vremena i prostora. Razni autori tvrde kako realni kurikulum, odnosno program vrtića ima jače djelovanje od službenog. Vrlo je važno usklađivati i mijenjati organizaciju ustanove kako bi se stvorio što bolji efekt jedne takve odgojno obrazovne operative. Budući da dijete koje je upisano u vrtić jedan dio dana i života provodi

pod utjecajem odgojno-obrazovnog programa i realnog kurikuluma, okruženje u kojem dijete živi važan je pokazatelj te kvalitete i učinkovitosti, unutar njegova ranog razvoja i daljnjeg napredovanja (Milanović i sur., 1991 prema Peko, 2004).

Slika 1. Igre na otvorenom

Izvor: <https://www.elegant.hr/clanci/igra-skolice-nasa-najdraza-igra-iz-djetinjstva/>

3.2. Izazovne igre

Izazov, odnosno rizik je povezan sa svim aspektima razvoja: fizičkim, emocionalnim, socijalnim i spoznajnim. Prihvatanjem rizika dijete izlazi iz okvira sigurnosti, a sve to kako bi iskusio i drugačiju perspektivu. Kroz pokušavanje, izazove i greške djeca se natječu, komuniciraju sa sredinom, šire povjerenje, nezavisnost i ispituju okolinu. Izazovna igra je kompleksna i višedimenzionalna i sastavni je dio normalnog razvoja kao temeljna osobina razvoja, pa tako onda i kroz nju djeca traže izazove (Sandseter i Kennair, 2011 prema Nikiforidou, 2013).

Rizik nažalost ima negativan utjecaj jer postoji potencijalna opasnost. Može doći do ozljede i prijetnje, ali s druge strane pak može izazvati pozitivan stav poput šanse i razvijanja. Utvrđeno je da djeca u dobi od četiri do šest godina mogu dostići vještine za raspoznavanje i razrješavanje opasnih okolnosti koje su nastale iz pozitivnih ili negativnih djelovanja (Nikiforidou i sur., 2013).

Također, djeca su radoznala pa se uključuju u izazovnu igru kako bi stekla nova iskustva, ali Piaget i Inhelder (1975, prema Nikiforidou, 2013) tvrde da se integriraju u neznanju ili nedostatku zamišljene ideje. Autor Morrongiello (2006, prema Nikiforidou, 2013) smatra da se djeca uključuju zbog oponašanja, npr. vršnjaka ili roditelja. Nadalje, Ball

(2002, prema Nikiforidou, 2013) navodi da se dijete uključuje u rizik kako bi uvidjelo što je opasno, a što nije, dok Boyer (2006, prema Nikiforidou, 2013) navodi da je to želja za istraživanjem i otkrivanjem. Erikson (1959, prema Nikiforidou, 2013) smatra kako u dobi od tri do šest godina djeca prolaze kroz fazu nagovora protiv krivnje kako bi provjeravala svoje limite.

Djeca, ukoliko im se pruže mogućnosti, mogu postati neovisni, stječu kredibilitnosti da preuzmu igru ili eventualno donose odluke. Ukoliko se pak potisne rizik, bilo kritikom, kontrolom ili prekomjernom zaštitom djeteta, djeca gaje osjećaj krivice zbog svojih htijenja i potrebitosti. Shodno tome, izazovne igre, ali i stalan angažman jako su važne jer djeca stječu iskustva po kojima otkrivaju bi li se usudila griješiti, komunicirati i konstruirati.

Izazovna igra uglavnom se povezuje s igrom na otvorenom, u parku, u dvorištu vrtića, na ulici i sl. Ona integrira opasne situacije koje se mogu javiti tijekom dječje igre. Tako se dijele na šest kategorija izazovne igre na otvorenom, a to su:

- velike visine na kojima postoji opasnost od ozljeda,

Slika 2. Izazovne igre na otvorenom

Izvor: https://www.mingo.hr/public/trgovina/vodic_o_sig_djec_igr_09022016.pdf

- velike brzine koje mogu dovesti do sudara s nekim ili nečim,
- igre opasnim alatima koje mogu dovesti do rana i ozljeda,
- opasni elementi s kojih djeca mogu pasti,
- gruba igra u kojoj djeca mogu ozlijediti jedni druge.
- skrovita igra u kojoj bi se djeca mogla izgubiti (Sandseter, 2010 prema Nikiforidou, 2013).

Slika 3. Skrovita igra u kojoj bi se djeca mogla izgubiti

Izvor: <https://www.agroklub.com/agro-hobi/sumska-djeca-kod-pule-uzivaju-u-blagodatima-prirode-u-kojoj-borave/55926/>

4. Odgojitelj

„Odgojitelj je osoba koja odgaja, organizator je i izvršitelj u procesu odgajanja pojedinca ili skupine odgajanika. Navedeni pojam označava pedagoški osposobljene odgojitelje u ranim i predškolskim odgojnim ustanovama, u dječjim, učeničkim, specijalnim i odgojno-popravnim domovima. U širem značenju, odgojitelji su i roditelji, učitelji, nastavnici, profesori, sve osobe koje sudjeluju u odgoju djece i mladeži u odgojnim ustanovama ili u širem društvenom životu, u organiziranom ili slobodnom vremenu. Odgojitelji za rad u školama i odgojnim ustanovama osposobljavaju se na studijima za odgojitelje i učitelje u visokim učiteljskim školama, na filozofskom, prirodoslovno-matematičkom i drugim nastavničkim fakultetima, umjetničkim akademijama i drugim studijima. Odgojitelj odgaja odgojnim mjerama, ali i osobnim primjerom, pa bi trebao biti uzor svojim odgajanicima.“ (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021).

Državni pedagoški standard Republike Hrvatske (2008) odgojitelja opisiva kao profesionalno kvalificiranu osobu koja u okviru odgojno-obrazovnog rada s djecom u dječjem vrtiću provodi program predškolskog odgoja i naobrazbe. Naime, odgojitelj je zadužen da realizira odgojno-obrazovni razvoj u odgojno-obrazovnoj grupi za koju je zadužen. Njegova uloga je da isplanira, predvidi i valorizira odgojno-obrazovni rad u dogovorenim periodima. Nadalje, on sakuplja, doraduje i servisira alate za rad s djecom te pazi na lijepo, svrhovito i poticajno uređenje prostorije u vrtiću gdje djeca borave. Također, vodi brigu da se djeca drže rasporeda, da zadovolje svakodnevne potrebe kroz obavljanje njihovih zadaća te motivira pojedinačno svako dijete u skladu s njegovim mogućnostima. Nadalje, zadužen je da vodi dokumentaciju o djeci i radu, kao i obveze prema instituciji i razvoju odgojno-obrazovnog procesa. Od velike je važnosti redovita suradnja s roditeljima, kolegama i stručnim timom u dječjem vrtiću, uključujući i ostale sudionike u odgoju i educiranju djece unutar zajednice. Kao zaposlenik i odgojitelj u dječjem vrtiću zadužen je za provođenje planova u svezi rada s djecom, uključujući i svu opremu, odnosno alate i didaktička sredstva koje koristi kroz svoj rad s djecom.

U praksi odgojitelji često koriste i ponavljaju dugogodišnje modele odgoja vodeći se idejom da su to prave mjere koje su već uigrane i da nema potrebe mijenjati ih. No ipak, kroz praksu se pokazalo kako se konstantno javljaju nove situacije i problemi za koje nisu dovoljne prijašnje izvježbane metode. Prilikom pojave takvih izazova ispravno može prići osjećajan i fleksibilan odgojitelj koji se snalazi u praksi. Praktičari su pak vrlo često nesigurni jer su uglavnom skloni učestalom ponašanju, a nesigurnost je prisutna jer nije unaprijed isplanirana nova strategija. Sudjelovanje u igri s djecom je iz dana u dan nepredvidljivo te traži prilagodljivost i pripravnost na inovacije. Praksa je u pravilu uglavnom rutinska, već uhodana, što je čini manje reaktivnom. To znači da odgojitelji više primjenjuju utvrđene odgojiteljske obrasce, a puno manje uvode osobne manevre. Praktičar nadalje treba unositi izmjene u svakodnevnu rutinu i pratiti nove programe učenja i obrazovanja kroz cijeli život, odnosno radni vijek. Odgojitelj koji je sklon prilagodbi prakse integrira se u diskusiju s djecom, prati njihova tumačenja te analizira i ispravlja svoj aspekt (Šagud, 2002).

Deset važnih komunikacijskih pravila za odgojitelje su:

1. Djetetu treba smiješak roditelja i odgojitelja!
2. Dijete treba pažljivo slušati!
3. S djetetom treba koristiti njegov način govora!
4. Budite znatiželjni i pitajte!
5. Dijete treba uzor i primjer.
6. Tražite od djeteta što ono može izvršiti.
7. Sva traženja pretvorite u molbe.
8. Koristite slikovite priče i smislene analogije.
9. Uvažavajte osobnost djeteta.
10. Budite uvijek dostupni djetetu za razgovor.

Slika 4. Odgojitelj u dječjem vrtiću

Izvor: <https://miss7mama.24sata.hr/vrtic/dijete-u-vrticu/odgojitelji-pod-ovolikim-teretom-i-stresom-rade-do-67-godine-11238>

4.1. Kompetencije odgojitelja

Odgojitelj treba konstantno raditi na samome sebi kako bi bio što djelotvorniji na poslu s djecom. Brajša i sur. (1999) navode tri razloga koja su važna da odgojitelji rade na sebi. Prvi razlog je zaštita djeteta od eventualnog lošeg osobnog utjecaja. Može se dogoditi da odgojitelj negativno utječe na dijete imajući najbolje namjere, a time onda su i ishodi odgoja štetni za dijete. Kao drugi razlog navode da kvaliteta treba biti zagarantirana prilikom odgojiteljevih odgojnih postupaka. Odgojiteljevo profesionalno umijeće prema djetetu nije dovoljno za kvalitetan odgoj jer treba uočavati realan omjer s djetetom i kakva je njihova interakcija. Nadalje, za izvrsnost i ulaganje u odgoj nužan je stalni rad na sebi i ulaganje u edukacije. Posljednji razlog kojeg navode je zaštita odgojitelja od eventualnog lošeg utjecaja na psihičko stanje djeteta i fizičko zdravlje. Ponašanje djeteta utječe na odgojitelje stoga trebaju pokušati kontrolirati situaciju, svoje akcije i mogućnosti.

Osobine koje treba imati dobar i stručan odgojitelj su:

- Redovito uči i radi na sebi te prepoznaje situacije,
- Dobar je promatrač i slušatelj djeteta,
- Stalno se razvija,
- Poznaje zakone i pravila koja su važna za djecu,
- Upoznat je s okolinom i svim potrebnim segmentima,
- Poznaje različite metode i redosljed učenja,
- Prati motiviranje djece,
- Zaključak ostavlja otvoren,
- Ne ubrzava,
- Proučava,
- Uvažava drugo mišljenje,
- Otvoren je za razne ideje,
- Podržava pitanja,
- Spreman je prihvatiti drukčije i ne odustaje,
- Otvoren je za suradnju i dogovor,
- Improvizira i podržava iskazivanje,
- Fleksibilan je (Šagud, 2002).

Kompetentnog odgojitelja opisujemo kao oštroumnog promatrača koji pažljivo sluša dijete promatrajući njegove sposobnosti, interese i potrebe. On posjeduje znanja o dječjem

rastu i razvoju te je svjestan činjenice da svako dijete ne uči istim tempom niti na isti način. Kompetentni odgojitelj postavlja motivirajuća pitanja, potiče djecu na govor te iskazivanje vlastite ideje. On mora biti svjestan da ne pruža samo znanje, već živi s djecom u vrtiću te je ravnopravan sudionik u procesu njihova učenja i razvoja. Kompetentan odgojitelj također ima veliku ulogu u procjenjivanju kvalitete vlastitog rada te prosuđuje koliko je njegov rad poticajan za dijete (Brajša, 1997 prema Nikiforidou, 2013).

4.2. Struka odgojitelja

Educiranje odgojitelja kroz povijest se mijenjalo počevši od 1874. godine kada su egzistirale zabavišne učiteljice, ali uskoro se uvodi jednogodišnji tečaj i edukacija koja je vrlo skromno obrazovala buduće učiteljice (Lipovac, 1985, prema Lučić, 2007).

Zanimanje odgojitelja je težak, stresan i zahtjevan poziv. Ono što je prije bilo poluprofesija, sada je zvanje koje traži opću i zalačku obučenost odgojitelja. Nakon završenog studija, odgojiteljevo profesionalno usavršavanje tad nije gotovo. Realizira se proučavanjem i učenjem novih oblasti koja su bitna za odgoj i obrazovanje, a potrebna su za napredak i razvoj vlastite prakse. Odgojitelj se treba stalno educirati jer njegov posao traži inovativnost, razvijenu individualnost i visoku izobrazbu. Također, usavršavanje odgojitelja je zakonom regulirano, stoga Zakon o radu nalaže da je radnik dužan obrazovati se, educirati, osposobljavati i usavršavati za djelatnost, proporcionalno sa svojim mogućnostima i nužnosti u poslu. Nadalje, odgojitelj se može i individualno usavršavati što spada u samoobrazovanje gdje se istražuje novija stručna literatura. Za vrijeme radnog odnosa odgojitelj odlazi na stručne aktivne ili odgojiteljsko vijeće unutar samog vrtića ili izvan njega na stručne skupove, seminare, savjetovanja, tečajevne i predavanja (Lučić, 2007).

Usavršavanje tijekom seminara i razmjena iskustava s drugim odgojiteljima jedno je od najefikasnijih usavršavanja jer je često riječ o dvosmjernoj komunikaciji i raznim primjerima iz prakse. Organizatori takvih profesionalnih usavršavanja su voditelji vrtićkih i županijskih stručnih vijeća, vrtićki pedagog i ravnatelj, Ministarstvo znanosti, odgoja i obrazovanja, Agencija za odgoj i obrazovanje, Učiteljski fakulteti te razne ekspertne udruge zainteresirane za napredak odgojne djelatnosti. Zajednički cilj im je stručni razvoj odgojitelja koji uz nova znanja i vještine ima želju za razvoj vlastite odgojno-obrazovne prakse i aktivnosti predškolske ustanove, odnosno vrtića (Slunjski, 2006 prema Lučić, 2007).

Posao odgojitelja ne spada u one rutinske poslove jer je u toj struci potrebna emotivna osjetljivost za djecu. Tako Glasser (1994, prema Lučić, 2007) smatra kako posvećen rad s djecom, koji je emotivno ispunjen za pedagoga, nerijetko može dovesti do bolesti i umora koji je razvidniji u odnosu na neka druga zanimanja.

4.3. Odgojitelj i roditelji

Roditelji imaju veliku ulogu u komunikaciji i suradnji s dječjim vrtićem i odgojiteljem, iako određeni broj roditelja smatra da u onom trenutku kad dijete ostave u vrtiću prepuštaju sve ustanovi dok ga ponovno ne preuzmu. Vrlo važno je da roditelji imaju povjerenje u ustanovu, ali i u odgojitelje. Najprije roditelji trebaju djeci objasniti što ih čeka prilikom dolaska u vrtić i što mogu očekivati. Treba im objasniti da se u vrtiću s drugom djecom dijeli pažnja, prostor, igračke i prijatelji. Preporuka je da roditelji prije pohađanja vrtića s djetetom obiđu vrtić, igralište te skupa nabave i pripreme sve nužno za vrtić. U početku je, ukoliko je to moguće, važno postepeno povećavati boravak s manje na više sati kako bi dijete postepeno steklo naviku na novo okruženje. Često se na zahtjev roditelja može s odgojiteljima dogovoriti i njihova kraća prisutnost u grupi. Nadalje, najstresniji trenutak za dijete je rastanak s roditeljima stoga se ne treba odugovlačiti s tim. Jedna od preporuka je i da roditelji, pogotovo u početku, ne kasne po dijete jer to može kod njih stvoriti osjećaj neizvjesnosti. Redoviti dolasci stvaraju kontinuitet, a neredoviti samo prolongiraju stvaranje navike i nesigurnosti. Djeca mogu iz svog doma donijeti najdražu igračku, što im uveliko pomaže i daje osjećaj sigurnosti. Roditelji bi trebali s djecom nakon povratka iz vrtića provesti zajedničko vrijeme, šetati, igrati se i pokazati interes za njegove doživljaje iz vrtića. U isto vrijeme bolje je ne uvoditi nikakve druge promjene u djetetov život kako bi fokus bio na prilagodbi vrtiću, što može potrajati i do mjesec dana, a naročito ako je dijete mlađe, onda to može trajati i duže (Lučić, 2007).

Dječji vrtići imaju razrađena pravila i popis obaveza s roditeljima koji uvelike pomažu što boljoj suradnji i efikasnosti, na obostrano zadovoljstvo. To su npr:

Individualna komunikacija s roditeljima

- pojedinačni razgovori sa stručnom službom prije upisa djeteta u vrtić
- planirani razgovori s odgojiteljima na inicijativu roditelja ili odgojitelja
- savjetodavni razgovori s ravnateljicom i stručnim suradnicima.

Roditeljski sastanci

- roditeljski sastanci za roditelje novoupisane djece
- roditeljski sastanci za program predškole
- roditeljski sastanci odgojnih skupina
- roditeljski sastanci za kraće programe.

Kutići za roditelje

- informativno-edukativni kutak na ulazu u vrtić
- kutak za roditelje u odgojnim skupinama (obavijesti o odgojno-obrazovnom radu i aktivnostima u dječjoj skupini, dječji likovni radovi, dječje izjave, obavijesti i pozivi).

Panoi

- stalni i promjenjivi panoi (prikazivanje projekata, informacije o provedenim ekokcijama, fotografije, dječji likovni radovi i izjave)

Uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni rad

- igra i druženje s djecom u odgojnoj skupini
- igra i druženje s djecom u roditeljskom domu
- odlazak na radno mjesto roditelja
- organizacija i provođenje izleta s djecom
- sudjelovanje u manifestacijama i aktivnostima na razini vrtića, grada i županije
- donošenje raznih poticajnih igračaka i predmeta u odgojnu skupinu.

Ankete

- vrednovanje odgojno-obrazovnog rada u cjelini ili pojedinih dijelova (npr. Eko-projekata) i/ili suradnje vrtića i roditelja te davanje prijedloga za njihovo unapređivanje.

Internet stranice

- predstavljanje vrtića i njegove djelatnosti, informiranje o aktualnim događanjima, stručni savjeti o razvoju i odgoju djeteta i dr.

E-mail, telefon

- prijenos osnovnih informacija o organizaciji i programima, o prijemu i smještaju djeteta u skupinu.

Roditelji u mnogočemu pomažu odgojitelju, uključujući i shvaćanje razlika koje se provode u roditeljskom domu i onih koja se zastupaju u vrtiću. Zbog toga je od iznimne važnosti ispravna komunikacija između odgojitelja i roditelja kako bi se djetetu moglo kompetentno objasniti zašto se neka pravila zastupaju u domu koja se možebitno ne zastupaju u vrtiću i obrnuto. Skladan odnos roditelja i odgojitelja ne pokriva samo razmjenu informacija o djetetu, već je bitno da roditelji i odgojitelji obostrano saslušaju pozitivne preporuke i savjete o djetetu. Tako dijete može izvući samo dobrobit, a i kroz taj odnos dijete može naučiti od odraslih kako je bitno surađivati, saslušati i drugo mišljenje te poštivati i različite stavove, a ponekad imati i kompromise (Lučić, 2007).

5. Uloga odgojitelja u tjelesnim aktivnostima s djecom u predškolskoj dobi

Biti odgojitelj djece ranog i predškolskog uzrasta velika je odgovornost i obaveza. Kako bi se tjelesne aktivnosti s djecom što pravilnije izvodile, odgojitelj treba biti svjestan da upravljanjem transformacijskim procesima, upravlja nekim dimenzijama antropološkog statusa djece čime utječe na njihov cjelokupni razvoj.

Najvažnija uloga odgojitelja prilikom provedbe tjelesnih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi je osigurati svakom djetetu aktivno sudjelovanje u tjelesnim aktivnostima. Kako bi odgojitelj mogao uspješno ostvariti tjelesnu aktivnost s djecom predškolske dobi, on mora dobro poznavati djecu s kojom radi, što podrazumijeva njihove mogućnosti, sposobnosti, potrebe i želje. Poznavajući djecu, odgojitelj tako osmišljava primjerene vježbe za njih čime što više približava proces tjelesnog vježbanja trenutnom stanju njihova antropološkog statusa (Benčić, 2016).

Odgojitelj se za tjelesnu aktivnost treba pripremiti na tri načina: teorijski, metodički i organizacijski. Teorijsko pripremanje uključuje čitanje literature i skupljanje novih informacija, dok metodičko pripremanje uključuje analizu prethodnog tjelesnog sata kako bi se ustanovila uspješnost savladavanja određenih motoričkih sadržaja. Metodička priprema uz navedeno uključuje i utvrđivanje ciljeva, zadaća, izbor sadržaja i organizacijskih oblika rada, metode rada te sredstva i pomagala. Posljednji način pripreme je organizacijski u kojem odgojitelj unaprijed isplanira koje će poticaje upotrebljavati prilikom tjelesne aktivnosti. Odgojitelj obavezno treba najprije provjeriti njihovu ispravnost i sigurnost. Odgojitelj treba nastojati pružiti što bolji osobni primjer, a sve to kako bi se djeca mogla ugledati na njega (Ramić, 2018).

Što se tiče komunikacije s djecom, odgojitelj treba nastojati imati dobru dikciju i intonaciju kako bi ga sva djeca mogla čuti i razumjeti, bez obzira na kojoj se udaljenosti nalaze. Upute odgojitelja pri komunikaciji s djecom trebaju biti kratke, precizne i razumljive kako bi djeca održala postojeću koncentraciju. Odgojitelj treba biti dobar motivator, strpljiv, pažljiv, susretljiv, srdačan, vedar i uvijek spreman pomoći djeci (Ramić, 2018; prema Findak, 1995).

„Jedno od rijetkih istraživanja ponašanja odgojitelja u igri djece je istraživanje Wooda, McMahona i Cranstouna (1980), kojim su utvrdili da se oni rijetko uključuju u igru s djecom, jer smatraju da je njihova primarna uloga samo osigurati sredstva za igru (stimulanse), a igru

i njen razvoj treba prepustiti djeci ili, pak, da intervencije odraslog odgojitelja mogu kočiti kreativnost“ (Šagud, 2002, str. 15).

U literaturi najčešće se spominju četiri važne uloge odgojitelja koje se primjenjuju za vrijeme dječje igre:

- Paralelni suigrač – kad odgojitelj nije u direktnoj igri s djetetom, već se igra pored njega kako bi pokazao eventualnosti primjene instrumenata za igru
- Suigrač – odgojitelj se igra ili projektira prilike skupa s djecom, ali neposredno preporuča smjer igranja
- Tutor – odgojitelj obučava te utvrđuje smjer igre, odnosno ima dominantnu ulogu u igri
- Predstavnik realnosti – poučava, obučava i usmjerava na efektivnije preuređivanje važnosti u igri (Šagud, 2002).

Poznato je da praktičari često misle kako njihova nazočnost u igri nije relevantna jer se uzalud troši vrijeme, no ipak je u načinu postupanja tijekom igre bitna narav i kakvoća međuodnosa odgojitelja i djeteta. Odgojitelj u igri primjećuje razne strategije učenja i razmišljanja djeteta kao i njihov izvorni način shvaćanja. Djetetova domišljanja, načini i postupanja bilježe se kako bi se poslije mogla rekonstruirati neka događanja. Ponekad se događaji dokumentiraju putem videozapisa pa se na taj način dobiva stvarniji uvid u vlastitu praksu i njen odraz (Šagud, 2002).

Ponašanje odgojitelja u igri s djecom može utjecati na razvoj djeteta. Šagud ih (2002) razvrstava na dobra i loša ponašanja, odnosno poželjna i nepoželjna:

- Dobra ponašanja uključuju analizu igre, odnosno reakcije odgojitelja kojima indirektno razvija dječju igru, drugom riječju daje upute za igru. Preporučljivo je da dijeli nova sredstva, dobavlja svu materiju uz pomoć koje obogati igru ili je produži. Relevantno je da inspirira samostalnost kod djeteta da samo riješi mogući problem ili eventualni konflikt u igri. Treba težiti razvijanju djetetove zamisli, a sam izričaj djeteta može služiti za napredovanje te teme te stvaranje novih uloga. Djetetu treba pokazati proces igre i dati upute kako bi unaprijedio igru te mu također pokazati kako što ispravnije zastupati utvrđenu akciju. Tijekom igre, treba pohvaliti dijete, zatim pokušavati integrirati nezainteresirano dijete koje se drži po strani. Svako nekoliko je poželjno prestrukturirati područje, ali tako da se igra i dalje neometano odvija. Također je potrebno vrednovati djetetovu marljivost; potvrđivati glavom ili komentirati zamisao i slijed rezultata igre, sve to uz ohrabivanje.
- Loša ponašanja mogu biti kada odgojitelj definira temu igre bez dogovora ili ignorira dječje želje i interese, kad propisuje djetetovu akciju ili forsira način igranja, tj.

uzorak kako će se igrati. Nadalje, loše je kada odgojitelj umjesto djeteta izvršava obavezu jer je njegova uloga da inspirira i usmjerava djecu kako bi oni sami riješili situaciju, a ne da sam obavlja zadatke poput spremanja igračaka ili uređivanja prostora. Jedno od loših ponašanja je svakako kada odgojitelj kritizira i nepovoljno obilježava djetetovo vladanje što je često obeshrabrujuće za djecu. Sljedeći primjer lošeg ponašanja je kad se odgojitelj ne slaže s djetetom ili odbacuje djetetovu ideju i smatra ju nebitnom. Umjesto toga treba saslušati dijete, dopustiti mu da se izjasni ili na kraju eventualno uvažiti djetetovu ideju. Kao još jedno loše ponašanje navodi se kad odgojitelj isključivo zahtijeva red i disciplinu ili urednost i mir od djece.

Odgojitelj se uključuje u aktivnosti djece i na taj način potiče njihovu samostalnost i uvažava njihovu spontanu zainteresiranost. Moraju biti prilagodljivi i ukoliko procijene tako obustaviti iniciranu aktivnost, a ujedno i osigurati mnogovrsne impresije i kvalitetna događanja. Odgojitelj mora voditi komunikaciju i formirati ambijent koji će djecu motivirati na diskusiju kako bi zajednički riješili neki problem. Treba pažljivo uzeti u obzir djetetovu slobodu i inovativnost jer se ne smije ugrožavati djetetova originalnost i njegove vrijednosti. Nadgledajući i sudjelujući u igri odgojitelj treba biti koncentriran na djecu, a ne na sam sadržaj neke aktivnosti. Bitno je inspirirati djecu na evaluaciju igre, bilo da još traje ili je završila (Slunjski, 2008).

Peteh (2018) naglašava bitne uloge odgojitelja pri postavljanju određenog problema koji mora biti postavljen u skladu s psihofizičkim ostvarljivostima djeteta. Odgojitelj treba potaknuti djecu na gledanje i traženje, odnosno na razvijanje osnovnih čula, a to su: vid, sluh, njuh, okus i opip, kao i na poticanje misaonih procesa: analize, uspoređivanja, sinteze i zaključivanja. Kada odgojitelj prikazuje problem djeci, treba paziti da je rješenje problema bazirano na elementarnom znanju koje djeca imaju u određenoj dobi, a pri razrješivanju problema paziti na pravila: od poznatog k nepoznatom, od bližeg k daljnjemu, od jednostavnijeg k složenom te od konkretnog k apstraktnom.

Na djetetovu igru djeluje i ponašanje odgojitelja. Tijekom nesputane igre odgojitelj može imati dvije uloge – ulogu voditelja igre i ulogu suigrača. Kao voditelj igre, odgojitelj stvara bogato i motivirajuće okruženje za igru te prenamjenjuje prostor. Neka od iskustava su da su djeca više uključena u igre u manjim skupinama, nego u većim. Nadalje, dvogodišnjaci se igraju u blizini odgojitelja, dok se trogodišnjaci postupno distanciraju. Kad je odgojitelj voditelj igre, uređuje dječje vladanje dajući im smjernice, naputke i tumačenja zašto je nešto neprikladno, nadalje promatra djecu i detektira igre koje odgovaraju njihovim željama. Što se

tiče mjesta suigrača odgojitelj tad izravno sudjeluje u igri. Potvrđeno je da se pokazuje velika povezanost između odgojitelja i djece dok odgojitelj komunicira s djecom tijekom igre i ukazuje im na nova iskustva. No ipak, preveliko direktno sudjelovanje može negativno utjecati na djecu i ometati ih u interakciji s vršnjacima i poticajima (Singer i sur., 2014).

Šagud (2002) smatra da postoje dvije uloge: direktivna uloga u kojoj odgojitelj propisuje bitne značajke igre te nedirektivna u kojoj na neizravan način potiče igru djece. Nadalje, Hadleyev model (2002, prema Badurina, 2015) spominje dva tipa asistiranja odgojitelja u simboličkoj igri, a to su: sudjelovanje izvan tijeka igre ili sudjelovanje unutar tijeka igre. Uloga odgojitelja unutar tijeka simboličke igre je ta da preuzima uloge sudionika te komunicira s djecom kako bi se produljio tijek igre. Na primjer, u igri frizera, odgojitelj uočava interes djece, nabavlja pribor te se integrira u igru kao mušterija u frizerskom salonu. U drugom primjeru, gdje je odgojitelj izvan tijeka igre, je u fokusu postavljanje pitanja, npr. djeca pričaju o avionima, a odgojitelj sluša te postavlja pitanja kamo putuju, koga će i što posjetiti, s kime će putovati i slično.

„Organizacija i strukturiranje okruženja u vrtiću postaje vrlo složena i dinamična aktivnost koja zahtjeva znatno više nego što se to prije tražilo, zahtjeva od odgojitelja istraživački pristup uređenju i strukturiranju okruženja i općenito drukčijoj organizaciji sustava u kojem djeca i odrasli žive i do deset sati dnevno“ (Miljak, 2015, str. 24).

Važnost okoline dokazuju mnoga istraživanja pokazujući da nedostatan stimulativan socijalna okolina može negativno utjecati na konstrukciju igre kao što su rijetke interakcije s djecom, indiferentnost odraslih, nedostatak zajedničke igre te odsustvo ohrabivanja simboličke igre (Šagud, 2002).

Kakvoća rada odgojitelja znatno ovisi od očekivanja djece i što on misli o djeci s kojom radi. Takva razmišljanja o djeci nazivaju se odgojiteljevom slikom o djetetu. Pored slike o djetetu i njegovih očekivanja treba preispitati i način poticanja djetetova porasta. Osnovna ideja odgoja je pripremiti dijete na samostalan život bez odraslih, da se dijete samo prirodno razvija i da nije bitna kronologija djeteta odnosno važno je u svakoj odgojno-obrazovnoj ustanovi posvetiti se svom području i raditi na razvoju djeteta, omogućiti im interesantno, stimulatивно, mnogostrano i sigurno okruženje, a gdje će svako dijete moći istraživati, ispitivati i koristiti svoje potencijale te samo postaviti granicu svojih mogućnosti (Slunjski, 2003).

U prošlosti se smatralo kako su sva djeca ista i da svi imaju iste želje, potrebe i ciljeve. Često su se zanemarivale djetetove mogućnosti što je pokazivalo djetetovom dosadom, nemirom ili agresijom. Nova ideja je i drukčiji pristup odgoju i obrazovanju djece koji zagovara ulogu odgojitelja koji uz stručno osoblje djeci nudi formiranje njihovog područja, te ga opremiti i osigurati sredstva za opremanje. Oni surađujući kreiraju okruženje u skladu s poznavanjima djece. Kasnije se i djeca polako uključuju govoreći čime se žele baviti i igrati. Vrlo je bitno da je odgojitelj svjestan važnosti svoje uloge i onoga što djeci pruža jer je to način na koji će oni prirodno učiti. Za razliku od djece, stavovi i povjerenje odgojitelja prema djeci polagano se mijenjaju stoga je jako važno da odgojitelj upozna djecu i da zna što oni sve mogu ili ne mogu. Odgojitelj treba osmisliti okruženje koje otkriva dječje potencijale. Prostor je potrebno redovito mijenjati te koristiti razne teme i ideje kako bi se pokrio širok spektar upoznavanja i istraživanja aktivnosti. Takve samostalne aktivnosti odgojitelju su indikator djetetovih znanja, razloga i načina ponašanja, njegovo ponašanje s vršnjacima ili djetetove organizacijske sposobnosti (Miljak, 2009).

Miljak (2009) smatra kako je za kvalitetno pedagoško okruženje važno sudjelovati u interakciji s djecom, ali i s odraslima. Važna je suradnja s kolegama jer zajednički istražuju odgojnu praksu i razmjenjuju zapažanja kao i konzultiranje sa stručnim osobljem. Svakako nije preporučljiva izoliranost ni rutina, bilo od djece ili kolega stručnih suradnika.

Prema metodologiji „Korak po korak“¹ odgojitelj formiranjem okoline, treba motivirati kreativnost i želju za shvaćanjem i razrješivanjem problema. Razne su uloge odgojitelja:

- Odgojitelj promatrač prati djecu dok se igraju te bilježi kako se djeca igraju, njihove interese, gdje najviše borave ili najmanje, te promatra na koji način djeca uče.
- Odgojitelj uvažavatelj poštuje svako dijete kao pojedinca, kao i njegovu obitelj i kulturu. Također uvažava zahtjeve djeteta i daje mu slobodu da prati svoj ritam i da se svako dijete igra na svoj način.
- Odgojitelj nuditelj nudi svakojake materijale koji potiču igre i učenje kroz igru. Nudi aktivnosti s ciljem poticanja želje za stvaralaštvom, pokušavanjem i proučavanjem. Također, nudi izbor igara kao i posljedice tog izbora. U pravom okruženju razvija se identitet i osobnost djeteta.

¹„Cilj ovog pristupa je da se roditelj osjeća kao primarni odgajatelj svojeg djeteta, te da aktivno sudjeluje u životu, radu i kreiranju programa za svoje dijete. Projekt „Korak po korak“ započeo je još 1994. godine na inicijativu instituta Otvoreno društvo kojom se nastojalo pomoći u demokratizaciji obrazovnih sustava tranzicijskih zemalja uvođenjem metoda poučavanja usmjerenim na dijete i uključivanjem obitelji.“
www.skole.hr

- Odgojitelj nadograditelj dopušta djetetu da obogaćuje svoja znanja unoseći novi materijal, drukčiji, noviji, koji nadograđuje igru i razvija ju. Stvara nove igre na osnovi prakse, ali stječe i nova znanja.
- Odgojitelj kreator formira područje za igru i smišlja ideje za samostalne igre. Stvara nove ideje da održi interes djece u igri.
- Odgojitelj osiguravatelj zadužen je da osigura kako bi se dijete osjećalo sigurno, pripadno i ugodno. Garantira okruženje koje je logički smišljeno prema zanimanjima djeteta (Nikiforidou, 2013).

Nadalje, Hansen i sur. (2006) smatraju kako je odgojitelj dužan stvoriti ambijent, izazivati interes i pratiti djecu da može prilagoditi aktivnosti i materijale u interesima djece. Odgojitelj treba osmisliti materijale koji djecu potiču na stvaralačko ispitivanje, otvaranje i razrješavanje problema. Motre i oslušuju djecu u područjima aktivnosti, ocjenjuju i bilježe. Važno je pripremiti okolinu u kojoj se djeca osjećaju opušteno, ugodno, gdje se žele i mogu zabavljati a ne da ih se sputava ili da se djeca osjećaju nelagodno. Odgojitelj okruženje prilagođava djeci kako bi djeca mogla istraživati i doživljavati različita iskustva. Odgojitelj skupa s djecom uči, radi i igra se, pokušava razviti kod djeteta socijalne kompetencije poput empatije i intelektualne radoznalosti odnosno odgojitelj potiče cjeloviti djetetov razvoj. Treba osmisliti da dijete sve poticaje može koristiti na novi način i da planira kako da od igre dijete postigne maksimum (Miljak, 1996 prema Peko, 2004).

Trawich i Swith (1994, prema Peko, 2004) spominju važnost odgojitelja kada se dijete odbija igrati, odnosno tada je važno pružiti mu potporu u igri, paziti da ga djeca zovu u igru a da ne odbija poziv, te kada odgojitelj želi povećati mogućnosti za učenje kroz novu igru (Stokes Szanton, 1997 prema Peko, 2004).

Isenberg i Jalongo (1997, prema Peko, 2004) navode pet kriterija procjene odluka odgojitelja pri uređivanju prostora za igru:

- Prvi kriterij je način na koji prostor utječe na djetetovo ponašanje te kako postići međuodnos i kako koristiti dane materijale. Adekvatan prostor daje nesputanost, kreativnost, ideje, dok neadekvatan sprječava dječju živost i skraćuje budnost, stvara sukobe i nameće pravila.
- Drugi kriterij je jednostavnost nadziranja da odgojitelj ima bolji uvid nad dječjim djelatnostima kako bi efikasnije mogle zadovoljavati dječje potrebe.
- Treći kriterij je raspoloživost materijala odnosno igračkaka koje daju osjećaj vlasništva i razmjenu materijala uz neka postavljena pravila.

- Četvrti kriterij su razlike u percepciji prostora. Odgojitelji i djeca imaju drugačiji dojam prostora i važno je voditi se djetetovom vizijom.
- Posljednji, peti kriterij je protočnost koja osigurava slobodno gibanje prostorom zbog kojeg se umanjiva broj sukoba među djecom.

6. Kineziološke igre

Autor Boris Neljak (2009) navodi kako su kineziološke igre vrlo bitne u radu s djecom rane i predškolske dobi iz razloga što integriraju sve kapacitete i pospješuju mnogostruki razvoj djeteta i njegove osobnosti. Kineziološke igre imaju pozitivni utjecaj na veliki broj motoričkih, morfoloških i funkcionalnih obilježja djeteta.

Uzimajući u obzir kronološku dob djeteta i njihovo pojavljivanje u predškolskom uzrastu, kineziološke igre dijele se na: igre pretvaranja, biotičke igre, igre stvaranja, igre s jednostavnim pravilima te igre sa složenim pravilima.

- Igre pretvaranja su igre koje uključuju upotrebu predmeta ili ljudi kao simbola za nešto što oni zapravo nisu. Kroz pretvaranje djeca uče kako se uživjeti u nečiji karakter, odnosno u nečiji život. Igre pretvaranja pospješuju razvoj mašte i kreativnosti te logičkog mišljenja. Ove igre sastoje se od tri elementa, a to su zaplet ili priča, uloge i različita pomagala.
- Biotičke, odnosno spontane igre su igre koje se instinktivno počinju javljati od najranije dobi kada djeca spontano počinju izvoditi jednostavne mišićne pokrete kao što je treskanje zvečke ili povlačenje igračke koja proizvodi zvukove.
- Igre stvaranja su igre kojima djeca, upotrebljavajući pojedine predmete, nastoje nešto načiniti. Djeca na taj način uče o raznim predmetima, oblicima, prostoru, nizanju, povezivanju, manipuliranju i slično. Neki od primjera navedenih igara su sljedeći: gradnja kuće od kocaka, izrezivanje i lijepljenje sličica, izrađivanje figura od plastelina.
- Igre s jednostavnim pravilima su igre s prethodno poznatim pravilima i ograničenjima u kojima je unaprijed definiran cilj. Najpopularnije ovakve igre su igre skrivača, školice i slično. Djeca prilikom sudjelovanja u navedenim igrama uče da postoje određena pravila i ograničenja koja svi moraju poštovati i kojih se svi moraju pridržavati. Također, djeca uče kako se nositi s (ne)uspjehom. Ove igre nisu samo

natjecateljske, već mogu biti i suradničke gdje se djeca uče suradnji, dijeljenju i dogovaranju.

- Igre sa složenim pravilima su igre koje zahtijevaju poštivanje pravila i iskazivanje poštenja, zbog čega imaju veliki moralni utjecaj. Najpoznatije ovakve igre su kartanje, graničar, te društvene igre poput čovječe ne ljuti se (Neljak, 2009).

Odgojno-obrazovne ustanove, uključujući odgojitelje, moraju uključiti aktivnosti vezane uz mišiće ali i osjećaje, razum i želje. Trebaju pratiti njihove uspjehe te ih pohvaliti i podržati. Kako bi omogućio i ostvario tjelesnu aktivnost s djecom, odgojitelj mora poznavati mogućnosti djece, njihove želje i potrebe. U predškolskoj dobi sve aktivnosti djece su vezane za igru stoga odgojitelj bira određeni sadržaj kako bi djeca dobila raznovrsne prilike i pokazala zanimanje za isti. Odgojitelj treba stalno komunicirati s djecom tijekom tjelesnih aktivnosti i paziti da bude brižan, pažljiv, tolerantan, pomagati, biti detaljan u govoru i da ga se razumije. Nadalje, odgojitelj mora imati predznanje i garantirati kvalitetan razvoj djece rane i predškolske dobi, kao i voljeti svoje zvanje i edukaciju djece (Petrić, 2019).

Odgojitelj mora imati visoku stručnost a za kineziološke aktivnosti mora biti individualno i organizacijsko pripremljen kroz:

- Osobnu pripremu koja sadrži teoriju i stalno ulaganje u sebe i stručnost), tjelesnu pripremu (osobna, opća) te psihičku pripremu (emocije i motivacija).
- Organizacijsku pripremu koja treba pratiti metodičku pripremu za svaku aktivnost posebno. Treba analizirati aktivnosti, izvedbeni plan i program, imati definiran cilj, odabir prostora i opreme te pravilne metode rada (Petrić, 2019).

Namjena kineziološke aktivnosti u sklopu predškolskog odgoja i obrazovanja je uvesti nove kretnje djece, kao i odgovarajuće antropološke znakove. Vrste tih aktivnosti su:

- Aktivnost tjelesnog odgoja – je najsloženija aktivnost i djeluje metodički i temeljito na cijeli organizam djeteta. Ova aktivnost ima svoje dijelove: uvodni, pripremni, glavni i završni dio, koji skupa čine cjelinu. Uvodni dio traje dvije do pet minuta, pripremni sedam do deset minuta, dok glavni dio aktivnosti traje 15-20 minuta, te na kraju završni dvije do pet minuta (Petrić, 2019).

- Šetnje – poanta je izvesti djecu u šetnju kako bi imali osmišljeni boravak u vrtiću i kretali se na zraku kako bi tijekom šetnji aktivirali lokomotorni, dišni i krvožilni sustav. Vrtići koji

imaju dostupna dvorišta, koriste i igrališta te druge vanjske prostore za igru, pored šetnja (Petrić, 2019).

➤ Priredbe – svrha im je pokazati dječju kreativnost i naučiti ih timskom radu, te kako se što bolje izražavati u pjevanju, recitiranju, glumi i sl. aktivnostima (Petrić, 2019).

➤ Izleti – tijekom ovih aktivnosti djeca se upoznaju sa sportskim, kulturnim, prirodnim i sličnim aktivnostima u svojoj okolini. Izlet uglavnom karakterizira njegova tema ili cilj gdje je uglavnom istaknuta edukacijska sastavnica koja često nudi ostvarljivost uključenosti raznih područja u odgojno-obrazovnom sustavu. Izleti obuhvaćaju vrijeme u više kategorija, kao poludnevni, cjelodnevni i višednevni (Petrić, 2019).

➤ Zimovanja – boravak na zraku tijekom zime utječe na pokretljivost mišića. Tako, prilikom vuče saonica rade mišići na nogama. Nadalje, igra na snijegu i otvorenom integriraju sva osjetila jer tijekom višednevnog boravka na snijegu i zimskim uvjetima provode se aktivnosti kao što su sanjkanje, klizanje, skijanje i šetnje. U isto vrijeme u zatvorenom prostoru mogu se igrati društvene igre koje jačaju timski rad i natjecateljski duh ili različiti sadržaji kao npr. pidžama-party, lude frizure, filmske večeri (Petrić, 2019).

➤ Ljetovanja – naglašavaju primjenu drugačijih odgojno-obrazovnih kinezioloških indeksa odnosno boravka u prirodi tijekom ljeta uz more ili rijeke. Najčešće su to aktivnosti kao plivanje, sportovi na vodi, obuka neplivača i sl. Također se mogu planirati i kineziološke igre, poput hodanja, plovidbe brodom ili motoričkih aktivnosti uz raznu glazbu ili radionice (Petrić, 2019).

➤ Poticajno tjelesno vježbanje - Djeca do pet godina najbolje uče kroz oblikovane igre gdje poticajno tjelesno vježbanje ispunjava jednostavne potrebe djece za aktivnostima a koje je motivirano prostorom (Petrić, 2019). Stimulativni interni prostor često pruža različite vrste pomagala poput loptica, čunjeva, užeta za preskakanje, obruča, greda niske ravnoteže, mekih i tvrdih površina te manjih konstrukcija za penjanje.

➤ Jutarnje tjelesno vježbanje - podrazumijeva razgibavanje i buđenje tijela za predstojeće igre, obaveze i edukacije u vrtiću.

➤ Tjelesno aktivne pauze – tijekom edukacija potrebno je imati pauze koje se najbolje provode da se djeca aktivno igraju te na taj način pokrene tijelo, mišići ali pomaže i psihički odmoriti se do idućih zadataka i obaveza.

➤ Tjelesno vježbanje s roditeljima – trebalo bi poraditi na aktivnostima s loptom i sličnim igrama koje povezuju i utječu na bolju pokretljivost te razvoj natjecateljskog duha.

➤ Sportski trening - osim antropološke uloge navodi djecu na bavljenje određenim sportom i stvaranje navike za aktivnošću. Postoje ustanove koje stavljaju naglasak na sportski trening te rade po planu i sportskom programu institucije ranog odgoja te je uglavnom nazivamo „sportskim vrtićem“ (Petrić, 2019).

Predškolska djeca u rasporedu trebaju imati barem 60 minuta tjelesne aktivnosti, a sve kraće od toga je nedovoljno. Tjelesno vježbanje koje se odradi u vrtiću je jako važno da djeca koja inače u slobodno vrijeme se ne bave aktivnostima da barem u tom dijelu dana budu aktivna i vježbaju (Findak, 2001).

7. Priprema odgojitelja za provođenje kineziološke aktivnosti

Svaki odgojitelj treba se pripremiti kako bi radio po programu predškolskog odgoja i skrbi o predškolskoj dobi. Programi mogu trajati kraće i dulje, a podijeljeni su u tri grupe. Prva i grupa koja je najčešća okuplja programe dužeg intenziteta koji su redoviti cjelodnevni programi, u trajanju od četiri do deset sati, te u uglavnom višegodišnji. Naime, nerijetko se spomenuti programi primjenjuju i za djecu s teškoćama u razvoju, zatim za talentiranu djecu, za djecu pripadnike nacionalnih zajednica ili manjina, ali i kao osebujni uobičajeni planovi (Neljak, 2009).

Sljedeći programi su najčešće definirani kao montessori programi, waldorfski programi, sportski programi, programi za djecu i roditelje i slično. U ovoj skupini određeni su kraći programi koji traju jedan do dva sata tijekom dana i tjedna, a u njima su analizirani sadržaji poput glazbe, glume, sporta ili drugih aktivnosti. U posljednjoj grupi obuhvaćeni su programi predškolskog odgoja koji se organiziraju u drugim ustanovama odnosno pravnim osobama kao što su osnovne škole, zdravstvene ustanove specijalizirane za djecu s teškoćama u razvoju, razne tematske igraonice u knjižnicama i kraći programi u sportskim organizacijama (Neljak, 2009).

Neljak (2009) objašnjava kako izrađivanje plana i programa čine razuman i tehnološki spojeni skup odluka koje se sastoje od:

- a.) Okupljanja informacija o djeci i radu
- b.) Propisivanja pretpostavki nacrtu i okvira

- c.) Utvrđivanja smjera i obaveza nacrti i okvira
- d.) Izbor programa sadržaja
- e.) Vrijednovanja programskih sadržaja
- f.) Raspodjele programskih sadržaja.

Osoba koja je odgovorna je ujedno i voditelj programa koji je dužan za akumuliranje svih potrebnih informacija o djeci i preduvjetima rada. Svi prikupljeni podatci pomažu prilikom usporedbe djece i upoznavanju voditelja s obilježjima grupe u propisanom programu. Podatci se prikupljaju pismeno i usmeno od osoba bliskih djeci koje ih poznaju, poput odgojitelja.

Plan i program se piše počevši od osnovnih podataka poput naziva programa, koliki je broj djece u grupi, koliko traje predviđeni program, broj sati vježbanja tjedno, kao i vrijeme kad se provodi taj jedan sat vježbanja. Sam cilj plana i programa piše se naširoko i nepristrano ali u skladu s internim i vanjskim čimbenicima. Zatim se opisuju zadatci plana i programa navodeći kvalitetnu razradu cilja, njegove svrhe, vrijednovanja i raspoređivanja programskih sadržaja. Izbor sadržaja treba biti ujednačen s dva kriterija: svrha i materijalni uvjeti rada. Nadalje, ukupna učestalost je jako važna prilikom raspodjele tjelesnog vježbanja, a sve kako bi prilikom pripremanja sata imali odgovarajuću količinu programskih sadržaja, u sklopu svakog sata vježbanja. Na kraju se piše priprema za svaki pojedinačni sat tjelesnog vježbanja. Razrada svih dijelova plana piše se iz razloga što je važan redoslijed događanja te kako bi se pravilno raspodijelilo određeno vrijeme za svaki određeni zadatak. Nabroje se svi sadržaji unutar vremenskog perioda kako bi se voditelj programa u svakom trenutku mogao snaći dokle je stigao s planom i koliko još ima vremena za održati taj plan i privesti ga kraju (Neljak, 2009).

8. Zaključak

Igra je unutarnja motivacija svakog djeteta koja mu pomaže da se razvija ali i otkriva svijet oko sebe. Veliku ulogu ima u ranoj dobi djeteta kao i predškolskoj dobi. Za bolju kvalitetu igre potrebno je poticajno okruženje dječjeg vrtića ali i odgojitelja. Svaki dječji vrtić odnosno odgojno-obrazovna ustanova mora pratiti pravila i biti usklađen s potrebama djeteta te poticati njegov razvoj.

Kako bi igra bila kvalitetna, i kretala se u pravom smjeru veliku ulogu ima odgojitelj i stručno osoblje u vrtiću. Razne su uloge odgojitelja koje su navedene u ovom radu kako bi se pobliže upoznali s njegovim zaduženjima, obvezama i odgovornosti. Odgojitelj također planira i vrednuje vlastiti odgojno-obrazovni rad. Od velike važnosti je odgojiteljeva interakcija i komunikacija s djecom. Mjerodavan odgojitelj mora pažljivo slušati i pratiti dječje želje i interese. Također, često potražuje individualni pristup od odgojitelja jer nisu sva djeca ista, zatim ne mogu jednako prihvaćati nove sadržaje ni učiti istom brzinom ili jednako. Usavršavanje odgojitelja ne prestaje nakon osnovnog obrazovanja jer odgojiteljsko zvanje je cjeloživotno učenje, bilo u sklopu ustanove ili individualno. Funkcija odgojitelja tijekom igre manifestira se u funkciji suigrača, mentora, delegata jave i usporednog suigrača. Uloga odgojitelja je iskoristiti prostor maksimalno te u njemu osmisliti zanimljive sadržaje, nuditi mnogostruke ideje, stvara izazove te da svako dijete zasebno uvažava.

Kineziološka aktivnost odvija se u vrtićima, u kući i oko kuće, tijekom slobodnog vremena djece, s odgojiteljima i/ili roditeljima. U vrtićima se kineziološka aktivnost odrađuje samo sa službenim i educiranim osobljem a to su odgojitelji. Fizička aktivnost je jako bitna u ranom djetinjstvu kako bi se što prije počele stvarati zdrave i dobre navike. Također aktivnost djeluje pozitivno na raspoloženje djece, prestanak depresije i ublažavanje stresa, kao i na sprečavanje i smanjenje pretilosti ili pojave dijabetesa odnosno šećerne bolesti, tipa 1 i 2.

9. Literatura

1. Benčić, A. (2016). *Tjelesna aktivnost djece predškolske dobi*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
2. Brajša, P., Brajša-Žganec, A., Slunjski, E. (1999). *Tajna uspješnog roditelja i odgojitelja*. Pula: C.A.S.H.
3. Duran, M. (1995). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada slap.
4. Findak, V. (2001.) *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Glasser, W. (1994). *Škola bez prisile*. Zagreb: Educa.
6. Hansen, K., Kaufmann, R., Burke Walsh, K. (2006). *Kurikulum za vrtiće – razvojno primjereni program za djecu od 3 do 6 godina. 3*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po Korak.
7. Lučić, K. (2007). Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. *Odgojne znanosti*, 9 (1 (13)), 151-165.
8. Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Zagreb: Persona.
9. Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću*. Zagreb: SM naklada.
10. Miljak, A. (2015). *Razvojni kurikulum ranog odgoja: model Izvor II: priručnik za odgojitelje i stručni tim u vrtićima*. Zagreb: Mali Profesor.
11. Mraković, M. (1992). *Uvod u sistematsku kineziologiju*. Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
12. Neljak B. (2009). *Kineziološka metodika u predškolskom odgoju*. Zagreb: Kineziološki fakultet.
13. Nikiforidou, Z. (2013). Risk taking in play. Petrović - Sočo, B. i Višnjic - Jevtić, A., (ur.), *Play and playing in early childhood*. European scientific and professional conference: OMEP. 56-61.
14. Peko, A. (2004). Život i škola (Elektronička građa). *Časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 61, no.1, str. 112 - 119.
15. Peteh, M. (2018). *Radost igre i stvaranja*, Zagreb: Alinea.
16. Petrić, V. (2019). *Kineziološka metodika u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju*. Sveučilište u Rijeci: Učiteljski fakultet.
17. Prskalo, I., Sporiš, G. (2016). *Kineziologija*. Zagreb: Školska knjiga.

18. Ramić, A. (2018). *Vrste tjelesnog vježbanja djece predškolske dobi*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
19. Singer, E., Nederend, M., Penninx, L., Tajik, M., Boom, J. (2014) The teacher's role in supporting young children's level of play engagement. *Early Child Development and Care, 184(8)*, 1233–1249.
20. Slunjski, E. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću – organizacija koja uči. *Pedagojska istraživanja, vol.3 No.1, Zagreb, Školska knjiga*.
21. Slunjski, E. (2003). *Devet lica jednog odgajatelja / roditelja*, Zagreb: Mali profesor.
22. Slunjski, E. (2011). *Kurikulum ranog odgoja*, Zagreb: Školska knjiga.
23. Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa*, Zagreb: Profil.
24. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*, Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
25. Stokes Szanton, E. (1997). *Creating Child-Centered Programs for Infants and Toddlers: Birth-3 Year Olds. Step By Step: A Program for Children and Families*. Washington: Childrens Resources Intl.
26. Šagud, M. (2002). *Odgajatelj u dječjoj igri*, Zagreb: Školske novine.

Mrežni izvori:

1. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008). Narodne novine 63/2008. (preuzeto 15. srpnja 2022).
2. Korak po korak www.skole.hr (preuzeto 15. srpnja 2022).
3. Odgojitelj - Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021) (preuzeto 15. srpnja 2022).

Slike:

Slika 1. Izvor: <https://www.elegant.hr/clanci/igra-skolice-nasa-najdraza-igra-iz-djetinjstva/>, preuzeto 22. srpnja 2022.

Slika 2. Izvor: https://www.mingo.hr/public/trgovina/vodic_o_sig_djec_igr_09022016.pdf, preuzeto 26. kolovoza 2022.

Slika 3. Izvor: <https://www.agroklub.com/agro-hobi/sumska-djeca-kod-pule-uzivaju-u-blagodatima-prirode-u-kojoj-borave/55926/>, preuzeto 22. srpnja 2022.

Slika 4. Izvor: <https://miss7mama.24sata.hr/vrtic/dijete-u-vrticu/odgojitelji-pod-ovolikim-teretom-i-stresom-rade-do-67-godine-11238>, preuzeto 22. srpnja 2022.

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istog nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)